

De belofte aan Maria

Thema: De belofte vervuld!
Lukas 1: 26-56

a. Maria ontvangt een heerlijke boodschap (Luk. 1: 26-33)

UITLEG VAN DE TEKST

Vers 26 wijst op het voorafgaande, waar de aankondiging van de geboorte van Johannes de Doper wordt beschreven. Zacharias en Elizabet zullen op hoge leeftijd nog een zoon krijgen. Dat heeft de engel Gabriël, als belangrijkste boodschapper van God, in de tempel aan Zacharias beloofd. Ondanks dat deze priester het niet wilde geloven en als straf daarvoor niet meer kan spreken, wordt zijn vrouw zwanger. De belofte wordt vervuld. In de zesde maand van Elizabets zwangerschap wordt de engel Gabriël opnieuw uitgezonden. Nu niet naar de tempelstad Jeruzalem gelegen in het belangrijke Judea, maar naar het kleine stadje Nazareth, gelegen in het door velen verachte Galilea. Daarom zegt Nathanaël later ook: 'Kan uit Nazareth iets goeds zijn?' De engel Gabriël wordt nu niet door God gestuurd naar een oude priester, maar naar een jonge vrouw van zo'n zestien of zeventien jaar oud. Met de allerbelangrijkste boodschap gaat de engel naar de alleronbelangrijkste omgeving. Het verachte, het onedele heeft God uitverkoren, opdat Hij het rijke zou beschamen.

Tweemaal schrijft de evangelist in vers 27 dat Maria maagd is. Dat is iemand die geen seksuele omgang heeft gehad. Maria is ondertrouwd met Jozef. Deze ondertrouw gold bij de Joden als een wettige verbinding en als eerste fase van de huwelijksluiting. De tweede fase bestond uit de eigenlijke echtverbinding met daarbij het feest van zeven dagen. Wij zouden voor 'ondertrouwd' het woord 'verloofd' in kunnen vullen, hoewel we moeten beseffen

dat dit ondertrouwd zijn in die dagen wel zo'n bindend karakter had, dat je dit niet zomaar kon verbreken. Dat werd gezien als de verbreking van de huwelijksbelofte.

Van Jozef wordt vermeld dat hij uit het huis van David was. We moeten daar niet overheen lezen. De Heere had aan David beloofd dat uit zijn geslacht de Messias geboren zou worden. En omdat de Joden altijd rekenden met de mannelijke lijn -vandaar dat Mattheüs het geslachtsregister van Jozef noemt- staat het er hier bij: uit het huis van David. Als de engel bij Maria in huis is binnengekomen, bemoedigt hij haar met de woorden: 'Wees gegroet, gij begenadigde; de Heere is met u; gij zijt gezegend onder de vrouwen.' Wat een heilrijke boodschap is dat! 'Begenadigde' d.w.z. Maria heeft genade bij God gevonden, zoals Gabriël in vers 30 ook duidelijk maakt. 'De Heere is met u' is meer een verzekering dan een zegenbede. Het geeft ook het grote wonder aan. Hoe kan de Heere met zo'n zondig mens zijn? Het kan alleen door de Heere Jezus Christus. Maria is ook gezegend onder de vrouwen. Onder alle vrouwen ontvangt juist zij de eer en de zegen van God uit genade, dat zij de moeder van de lang verwachte Messias zal worden, waar vele vrouwen in Israël op gehoopt hebben.

Maria's eerste reactie op de woorden van de engel is ontroering en verwarring. Dat komt niet alleen door zijn verschijning, maar vooral omdat ze zich afvraagt wat ze met die woorden aan moet. Wat heeft dit te betekenen? Wanneer de engel haar ontroering opmerkt, bemoedigt hij Maria nogmaals, nu met de woorden: 'Vrees niet, Maria, want gij hebt genade bij God gevonden.'

In vers 31 wordt de kern van de boodschap, die Gabriël moet overbrengen, bekendgemaakt. Maria zal zwanger worden en een Zoon baren, die ze Jezus moet noemen. Over de betekenis van deze naam wordt hier niet gesproken. Dat gebeurt wel als de geboorte aan Jozef wordt bekendgemaakt. Jezus is de nieuwtestamentische naam van Jozua en betekent: de Heere redt! Jezus is de Redder, de Zaligmaker, 'want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden' (Matth. 1: 21). Bij de aankondiging aan Maria gaat de engel uitleggen Wie Jezus zal zijn. Hij zal groot zijn. Hij zal niet zoals Johannes groot zijn voor de Heere, maar Hij zal Zelf groot zijn. Hij zal in alles onvergelijkbaar groot zijn; in Zijn woorden en werken, in Zijn vernedering en verhoging, in Zijn rechtvaardigheid en barmhartigheid. Hij zal de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden. Hij is niet alleen mens. Hij is ook de Zoon van God. En God, de Heere, zal Hem de troon van Zijn vader David geven. Het gaat hier om de heerschappij, die aan David reeds was beloofd. Dat zal een eeuwige heerschappij zijn. Aan het Koninkrijk van de Zoon van God komt nooit meer een einde. Daarin is Hij groter dan David, dan Salomo, dan welke koning ook.

Opvallend is dat er in vers 33 gesproken wordt over het feit dat Hij Koning zal zijn over het huis van Jakob. Het huis van Jakob is één van de oudtestamentische namen voor het volk Israël. De Heere Jezus is de koning der Joden. Alleen zullen ze hem niet als Koning erkennen. Hij is gekomen tot het Zijne (Israël), maar de Zijnen hebben Hem niet aangenomen. 'Maar zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven' (Joh. 1: 12). Het gaat hier ook over een geestelijke heerschappij. Hij is Koning van al die Joden en heidenen die Hem als hun van God gegeven Koning erkennen en gehoorzamen, vrezen en dienen.

TER OVERWEGING

Maria was een heel gewone vrouw. Ze was ook niet zondeloos, zoals Rome haar voorstelt. Zij werd uitgekozen om de moeder van de Heere Jezus te mogen zijn. Daardoor heeft zij wel een bijzondere plaats op deze aarde ontvangen, zonder dat ze daarom vereerd en aanbeden mag worden.

Als er staat dat Maria genade bij God heeft gevonden, betekent dit dat ze die genade ook gezocht heeft. Daarom mogen we de kinderen in de vertelling aansporen om die genade voor doodsschuldige zondaren te zoeken. De Heere belooft het toch: 'Die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden.' En dat vinden is enkel genade!

Maria moet haar Zoon de naam Jezus geven. Dat was in die dagen een naam die vaak aan zonen

werd gegeven. De ouders hoopten dan dat hun zoon een redder, een verlosser, zou mogen zijn. Een verlosser bijv. van de vijanden. Alleen deze Jezus zal niet alleen zo heten, maar Hij zal het ook daadwerkelijk zijn. Hij is Degene, Die beloofd is. Hij is een Koning, Die werkelijk verlost en redt van zonde en schuld. Onder Zijn heerschappij komt ware vrede. Laat in de vertelling maar doorklinken dat wij van nature leven onder de heerschappij van de vorst der duisternis. Onder welke koning zullen we het beter hebben? Bij Koning Jezus mogen we komen, al zijn we nog zo zondig en nog zo schuldig. Zijn Naam is Jezus, dat is Zaligmaker.

GELOOFSLEER

Heidelbergse Catechismus, zondag 11, vraag en antwoord 29. (De Zoon van God wordt Jezus, dat is Zaligmaker genoemd, omdat Hij ons zalig maakt en van al onze zonden verlost.)

b. Maria reageert met grote verwondering (Luk. 1: 34-38)

UITLEG VAN DE TEKST

Maria reageert met grote verwondering op deze heerlijke boodschap. Ze is nog niet definitief met Jozef in het huwelijk getreden. En daarom vraagt ze: 'Hoe zal dat wezen, dewijl ik geen man bekenne?' Dat is geen vraag van ongelooft! Het is een andere vraag dan Zacharias stelde. Hij vroeg: 'Waarbij zal ik dat weten?' Hij trok Gods Woord in twijfel. Hij vroeg om een teken als bewijs: hoe weet ik dát het zal gebeuren? Dat doet Maria niet. Zij gelooft de belofte, zij begrijpt alleen niet hóe het zal gebeuren. Zij kan het niet bevatten. Als er geen vader is die het kind zal verwekken, kan er ook geen kind geboren worden. Gelovig vraagt ze op welke wijze het zal gebeuren.

De engel gaat direct op de vraag van Maria in. God zal er Zelf voor zorgen dat er zonder man een kind geboren zal worden. De Heilige Geest zal het leven in Maria geven. Daarom zal het Kind heilig (d.w.z. niet in zonden ontvangen, zonder erfzonde) en Gods Zoon zijn.

Daarna krijgt Maria ongevraagd een teken. Haar oude nicht Elizabet, die haar hele leven onvruchtbaar was, zal ook een zoon krijgen. Ze is nu al zes maanden zwanger. 'Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn', zegt Gabriël. Met deze woorden garandeert de engel aan de ene kant de vervulling van de belofte aan de maagd Maria en aan de andere kant de zwangerschap op hoge ouderdom van haar nicht Elizabet.

Geen ding zal bij God onmogelijk zijn. Het Griekse woord voor 'ding' kan onder invloed van het He-

breeuwse 'dabar' ook vertaald worden met 'woord'. Geen woord zal bij God onmogelijk zijn. In haar reactie gebruikt Maria hetzelfde woord als ze zegt: 'Zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord.' Met deze woorden geeft ze te kennen dat ze in nederigheid zich onderwerpt aan de wil van God en Hem wil gehoorzamen. Uw wil geschiede. Daarna gaat de engel weg van Maria.

TER OVERWEGING

De kern van de vertelling ligt als het goed is in dit gedeelte en wel in de woorden van de tekst die de kinderen moeten leren: 'Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn' (vers 37). Deze woorden komen we in het Oude Testament tegen op kritieke momenten van het bestaan. Momenten waarop de toekomst een dichte deur is. Dwars door de onmogelijkheden heen en tegen de verwachtingen in is er dan toch toekomst. Hoe heeft de satan niet geprobeerd op allerlei manieren om de komst van de Messias te verhinderen? Farao meende dat alle jongetjes waren omgekomen, maar Mozes was verborgen gehouden. En als Athalia meent dat het koningshuis van David, waaruit de Heere Jezus geboren zal worden, uitgeroeid is, dan is Joas gered en verborgen gehouden. Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn. Gods belofte wordt op een wonderlijke en heerlijke wijze vervuld. Want geen woord zal bij God onmogelijk zijn.

Vraag de kinderen maar wat nu het meest onmogelijke is bij ons mensen. Het meest onmogelijke vanuit ons mensen is om met God verzoend te worden, om de breuk tussen God en de mens sinds de zondeval te helen, om onze schuld bij God te betalen, om zalig te worden. Als we werkelijk door de Heilige Geest leren zien hoe groot onze zonde en ellende is, dan wordt duidelijk dat zalig worden van onze kant een onmogelijke zaak is. Maar wat nu onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God! Waar van ons uit onmogelijk een weg tot God was, daar heeft God Zelf een weg gebaad door het zenden van Zijn Zoon. Als de rijke jongeling bedroefd weg gaat, vragen de discipelen aan de Heere Jezus: 'Wie kan dan zalig worden?' Waarop de Zaligmaker antwoordt: 'Bij de mensen is dat onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk' (Matth. 19: 25-26). Alle dingen, alle woorden zijn mogelijk bij God, omdat het kerstfeest geworden is.

GELOOFSLEER

Heidelbergse Catechismus, zondag 5, vraag en antwoord 14 en zondag 6, vraag en antwoord 18. (Er is geen mens, geen schepsel dat kan betalen voor de zonde. Die de toorn van God tegen de zonde kan dragen. Maar nu heeft God Zelf een Middelaar gezonden die waarachtig God en waarachtig Mens is, onze Heere Jezus Christus.)

c. Maria gaat op bezoek bij Elizabet (Luk. 1: 39-45)

UITLEG VAN DE TEKST

Na het bezoek van de engel gaat Maria vrijwel onmiddellijk op bezoek bij Elizabet. We maken dit op uit de woorden 'in diezelfde dagen' d.w.z. de dagen waarin de engel aan haar verschenen is. Verder staat er in vers 56 dat ze ongeveer drie maanden bij haar nicht bleef; waarschijnlijk tot na de bevaling van Elizabet. Ze reist ook met haast. Dit haastige vertrek van Maria is goed te begrijpen. Ze verlangt om met haar eigen ogen Elizabets zwangerschap te zien en haar verhaal te horen. Ook zelf had ze groot nieuws te vertellen. Maria reist van Nazareth naar het bergland, naar een stad in Judea. Door Samaria was dat een reis van zo'n 160 km, een reis van drie, vier dagen die niet ongevaarlijk was.

Wanneer Maria het huis van Elizabet binnentreedt en haar groet, gebeurt er iets wonderlijks. Elizabet voelt haar kindje opspringen in de buik. Op datzelfde moment wordt Elizabet vervuld met de Heilige Geest en profetisch spreken. Door de Heilige Geest jubelt ze het uit: 'Gezegend zijt gij onder de vrouwen, en gezegend is de vrucht uws buiks!' Elizabet weet al door de Geest dat Maria zwanger is, maar ook dat het de lang verwachte Messias is die zij bij zich draagt. Ze is verbaasd en verwonderd over de eer die haar te beurt valt dat Maria, 'de moeder mijns Heeren' bij haar op bezoek komt. Waaraan heeft ze dat verdiend? Dan legt Elizabet uit hoe ze wist dat Maria de moeder van de Messias zou zijn. Toen de stem van Maria's groet in haar oren klonk, sprong het kindje van vreugde op in haar buik. Door de vervulling met de Heilige Geest begrijpt ze de betekenis van deze plotseling beweging. Haar kind zal straks de voorloper zijn van de Messias. Voor zijn geboorte laat Johannes eigenlijk al merken, hoe verblijdt hij is met de komst van de Heere Jezus.

In vers 45 spreekt Elizabet zalig die geloofd heeft. Verder hoort Maria van haar een bevestiging van de woorden van de engel dat de vervulling van Gods belofte vast en zeker is. Na dit alles gaat Maria met haar lofzang de Heere groot maken.

TER OVERWEGING

We zien in dit gedeelte twee vrouwen die allebei de Heere mogen vrezen en ook allebei in verwachting zijn. Elizabet van de voorloper, de wegbereider van de Heere Jezus: Johannes; en Maria van de Heere Jezus Zelf. De ontmoeting van beide vrouwen is wonderlijk. Als Maria Elizabet groet, springt het kindje op in haar buik. Wellicht weten ook de jonge kinderen dat, wanneer moeder in verwachting is,

de baby in moeders buik beweegt. Hier gebeurt dat heel heftig en dat komt omdat het kindje door de Heilige Geest bemerkt dat daar de Heere Jezus komt, hoewel nog in de schoot van Maria. Johannes is eigenlijk al voor zijn geboorte een kind van God. Dat is wat genade vermag. Om een kind van God te worden, hoef je niet oud of volwassen te zijn.

In de vertelling mag ook gewezen worden op de verwondering van Elizabet dat de moeder van de Messias, ja, de Messias Zelf tot haar komt! Waaraan heeft ze dat verdiend? Dat zegt een ieder die de Heere mag vrezen. Waarom hebt Gij het op mij gemunt?

Elizabet mag als middel in Gods hand het geloof van Maria bevestigen: 'De dingen, die haar van de Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden.' God houdt getrouw Zijn woord. Toen en nu!

GELOOFSLEER

- Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 16. (God is barmhartig en rechtvaardig. Barmhartig: in Zijn verkiezende liefde, waarin Hij zondaren trekt en verlost. Rechtvaardig: waar Hij anderen laat in hun val.)
- Dordtse Leerregels, hoofdstuk, artikel 1 en 2 (Alle mensen hebben in Adam gezondigd en God zou geen onrecht doen, indien Hij het hele menselijk geslacht in de zonde had willen laten. Maar in het zenden van Zijn eniggeboren Zoon is de liefde van God geopenbaard.)

d. Maria zingt een lofzang (Luk. 1: 46-56)

UITLEG VAN DE TEKST

Maria antwoordt op dit alles met een lofzang (vers 46). Mijn ziel (Gr. psyche) maakt groot de Heere (Kurios). Ziel is hier een aanduiding van het innerlijk van Maria. Het komt vanuit haar hart. Haar geest (pneuma) verheugt zich in God, haar Zaligmaker (vers 47). Geest wordt hier gebruikt als synoniem van psyche (ziel). De aanhef van dit lied heeft iets weg van het begin van Psalm 103 ('Loof de HEERE, mijne ziel'). Hij is haar 'Zaligmaker' (letterlijk Redder). Maria wordt door de Bijbel niet getekend als zaligmaakster, maar ze kent zichzelf als iemand die zalig gemaakt moet worden. Ze moet en mag van Gods genade leven. Hij heeft haar aangezien in haar nederigheid (vers 48). Hier klinken meerdere dingen mee. Maria heeft geen eigen eer, al behoort ze met Jozef tot het huis van David. Gods beloften gaan in vervulling, ondanks de nederige staat van de nazaten van David. Tege-lijk betreft Maria het ook op zichzelf. Zij, een jonge

onbekende vrouw, zal nu de geschiedenis ingaan als de vrouw die door de Heere werd uitverkoren moeder van de Heere Jezus te zijn. Wees Elizabet haar aan als gezegende onder de vrouwen, zij wijst op de Heere Die haar zo begenadigd heeft. Maria ziet ook de enorme reikwijdte van dit alles. Het Kind wat ze mag dragen, zal een zegen zijn voor alle geslachten. De woorden gericht tot Abraham (Gen. 12: 3) worden door Maria belicht vanuit de geboorte van haar Kind. Die is van universele betekenis. De Heere heeft grote dingen gedaan (vers 49) aan Maria. Ze spreekt in de verleden tijd. De boodschap van Elizabet dat ze het Kind reeds bij zich draagt, is overgekomen. Daarom looft ze Hem. Hij is de Machtige. Wie anders zou dit tot stand kunnen brengen? Hij is de Heilige en dat geldt ook Zijn Naam. Zijn barmhartigheid, goedertierenheid is van geslacht tot geslacht (vers 50) over die Hem vrezen. Dat geldt ook in onze dagen, voor ons geslacht. Zijn arm heeft een krachtig werk gedaan (vers 51). Maria legt het uit. Hoogmoedigen (letterlijk staat er 'zij die naar beneden kijken, neerzien op anderen') heeft Hij verstrooid. Zoals een kind een handje zand neemt en kan strooien waar het wil, zo heeft de Heere dat gedaan bij hen die meenden dat het hen niet zou kunnen overkomen. Toegespitst gaat het over de 'gedachten van hun harten'. Hun plannen, beraadslagingen, voorgenomen in hun hart, zijn helemaal door elkaar gegooid. Zoals zij meenden dat het zou gaan, zo gaat het helemaal niet. Machtigen zijn van hun (eigengemaakte) tronen afgetrokken (letterlijk naar beneden gedragen) en nederigen (vers 52) heeft Hij verhoogd. Hongerigen zijn gevoed (verzadigd) met het goede (vers 53), maar rijken heeft Hij met lege handen weggezonden. Maria laat zien dat de Heere in haar ogen patronen van de maatschappij van haar dagen (en ook onze dagen) doorbreekt en dat kan niemand verhinderen. Hij is trouw aan Zijn volk (vers 54). Letterlijk staat er dat Hij Israël heeft 'teruggenomen'. Israël is Zijn knecht (het woord duidt op een jonge dienstknecht en wordt ook gebruikt om een kind aan te duiden). God heeft gedacht aan Zijn goedertierenheid, Zijn erbarmen. God heeft Zijn hart laten spreken, Zijn genade. Dat had Hij ook al aan Abraham beloofd (vers 55). Abraham staat voor de band die God met Zijn volk is aangegaan. Van Zijn kant is die band tot in eeuwigheid. De beloften die Hij daarbinnen gegeven heeft, zal Hij ook vervullen. Nu gaat het komen tot vervulling van de grote belofte van dit verbond, de geboorte van de Middelaar. Waar wij niet meer gedenken aan God en Zijn Woord, doet Hij dat wel. 't Is trouw al wat Hij ooit beval' (Ps. 111: 5 berijmd). Lukas eindigt met de mededeling dat Maria drie maanden (tot de geboorte van Johannes) gebleven is bij Elizabet en dan terugkeert naar haar huis (vers 56).

TER OVERWEGING

Maria bezingt de Heere en Zijn grote daden. We kunnen van hieruit twee dingen bespreken met de kinderen. Ten eerste dat ook wij geroepen worden om de Heere te eren en prijzen. Juist wanneer we zingen voor Hem, tot Hem en over Hem loven we Zijn Naam. We mogen de kinderen leren dat juist in de lofzang de Heere geëerd wordt. De vele voorbeelden uit de Bijbel tonen dit aan (de lofzang van Mozes, Debora, Hanna, David enz.). Ten tweede legt de Heere ons Zelf lofgezangen op de lippen. Maria put veelvuldig uit het Oude Testament om de Heere de lof te brengen. Wanneer we de psalmen zingen die ons worden geleerd, legt de Heere Zelf ons de lof in de mond. Maria beseft de grootheid van haar Kind voor haarzelf. Hij is 'mijn' Zaligmaker. De Heere wil ons (de kinderen) leren dit na te zingen. Hij wil ons leren dit mee te gaan zingen met onze ziel en onze geest (van binnenuit). Binnen de zondagsschool wil de Heilige Geest ons brengen tot de belijdenis; Hij is mijn Zaligmaker. Maria beseft de grootheid van dit Kind voor de geslachten van de aarde. Ze dankt de Heere dat haar naam daarom zalig gesproken zal worden. Meer

nog dankt ze de Heere dat haar Kind tot zegen zal zijn voor alle geslachten. Hier ligt de grond voor het doorgeven van het evangelie aan alle schepselen van alle tijden. Ook de kinderen behoren tot 'deze geslachten'. Maria ziet in dit alles de trouw van God aan Zijn Woord en aan Zijn volk (verbond). Hij komt niet terug op wat Hij beloofd heeft, maar gedenkt aan Zijn barmhartigheid. Maria ziet dat de Heere Zijn weg gaat en niet de weg die mensen wijzen of willen. Hoogmoedigen kunnen grote woorden spreken en sterk lijken, de Machtige is de Heere, Die de geschiedenis in Zijn hand geeft. Als daarbij tronen omver zullen gaan, dan is dat zo. Hij regeert (Ps. 91: 1 ber.).

GELOOFSLEER

- Heidelbergse Catechismus, zondag 14, vraag en antwoord 86. (Met de Apostolische Geloofsbelijdenis belijden we dat de Heere Jezus uit de maagd Maria geboren is. Niet om Maria in het midden te zetten, maar de eeuwige Zoon van God heeft door de werking van de Heilige Geest de ware menselijke natuur aangenomen uit het vlees en bloed van de maagd Maria.)

